

ALMAN GÖÇMENLERİN SOHBETLERİ

Johann Wolfgang von
GOETHE

Türkçesi: GÜRSELAYTAÇ

HECE

anlatı

Johann Wolfgang von Goethe: (Frankfurt 1749-Weimar 1832) Latince, Yunanca, İtalyanca, İngilizce, Fransızca, Yiddiş dili ve İbranice müzik, resim, öğrendi. Hukuk öğrenimi görmek için 1765'te Leipzig'e gitti. Goethe ilk edebiyat denemelerini, *Lie derbuch Annette*'yi (1767), *Die Laune des Verliebten* (1767) adlı pastorali, *Die Mitschuldigen* (1770) adlı komedisini bu dönemde yazdı. Hastalanarak 1768'de Frankfurt'a döndü. Kaldığı çatı katını laboratuvar haline getirerek kimya deneylerine girişti. *Neue Lieder*'i de o sıralarda yayımladı (1769). Hukuk öğrenimini tamamlamak üzere Strasbourg'a gitti (1770). Frankfurt'a dönen Goethe'nin, ilk taslağını Strasbourg'ta oluşturduğu *Götz von Berlichingen* adlı dramı 1773'te yayımlandı. Bütün yaşamına egemen olacak yapıtı *Faust*'u tasarlamaya başladı. 1772'de arkadaşı Kestner'in nişanlısı Charlotte Buff adlı genç kıza umutsuzca tutuldu. Bu ilişkiyi, kendi adını koymadan yayımladığı bir kitapta romanlaştırdı (Genç Werther'in Acıları, 1774). Frankfurt'a dönüşünde *Clavigo* (1774) ve *Stella* (1776) adlı ilk dramla Lili Schönmann'a duyduğu bir başka umutsuz aşkın anısını yaşatan *Erwin Und Elmire* adlı lirik bir ara oyun yazdı. *Urfaust* adıyla bilinen ilk Faust taslağını da bu sırada kaleme aldı. Karl-Agust'un danışmanı oldu. 1776'da temsilcilğe, 1779'da özel danışmanlığa, 1782'de Maliye Bakanlığına getirildi. 1782'de kendisine soyluluk ünvanı (*von Goethe*) verildi. *Iphigenie Tauris*'yi yazdı (1779). Goethe, yapıtın bir de manzum biçimini kaleme aldı (1787). Eylül 1786'da Weimar'dan ayrıldı, Venedik, Bologna ve Ferrara'dan geçerek Mart 1788 sonuna kadar kalacağı Roma'ya geldi. Bu yolculuk Goethe'nin düşüncelerinde yepyeni bir çığır açtı: Antikçağ'a dönüş. Roma'da tamamladığı oyunu *Egmont Kontu* (1788) İtalya etkilerinden uzaktır. 1789'da Weimar'da tamamlanan *Tarquato Tasso*'da bu etkiler sezilse de, Faust'un ilk fragmanında görülmez (1790). Venedik'e yaptığı yeni bir gezi (1790) Goethe'nin gelişiminin son aşamasını belirler. O sırada Goethe, kırk bir yaşındadır. 1792 ve 1793 yıllarında Goethe, grandük Karl-August'un peşinden Prusya'nın Fransa'ya karşı giriştiği seferlere katıldı. Valmy savaşı (1792) ve Mainz kuşatmasında (1793) bulundu. *Campagne in Frankreich* (1882) adlı yapıtında bu olayları anlattı. 1794 yılı Schiller'in dostluğuyla aydınlanan yeni bir dönemin başlangıcıydı. Goethe, 1796'da Schiller ile birlikte *Xenien* başlığıyla bir epigramlar derlemesi yayımladı ve *Wilhelm Meister'in Çırağlık Yılları* romanını tamamladı; 1797'deyse *Hermann ile Dorothea* adlı destaniyle en yetkin baladlarından bazılarını bastırdı: *Der Zeuberlehreng*, *Der Gott und die Bayadere*. Weimar Tiyatrosu'ndaki yöneticiliği (1817'ye kadar) dışında tüm resmî görevlerinden ayrılan Goethe tüm zamanını edebiyata verdi; boş zamanlarında ara sıra yerbilim ve bitkibilim (*Bitkilerin Metamorfozu*, *Renkler Kuramı*) çalışmalarıyla ilgilendi. 1805'te Schiller'in ölümü Goethe'nin içine kapanmasına yol açtı; İmparator, Goethe'ye "Légion d'honneur nişanının kartal rütbesi"ni verdi. Ertesi yıl, o dönemde Minna Herzlieb ile yaşadığı evlilik dışı aşkın üstü kapalı bir öyküsü olan *Gönül Yakınlıkları* adlı romanını yayımladı (1809). Christiane Vulpius'un ölümüyle Goethe'nin *İtalya Seyahati* (1816-17) aynı yıla (1816) rastlar. 1819'da *Westöslicher Divan*'da von Willemer'e duyduğu aşkı dile getirdi. Goethe, *Wilhelm Meister'in Yolculuk Yılları*'nda (1821-1829) günlük gerçeklerden uzaklaşmaya başladı; dingin bir bakışla yaşlı Goethe'nin 17 yaşında bir kız olan Ulrike Levetzow'a duyduğu tutkunun birbirine karıştığı *Marienbader Elegie*'de (1827) bu eğilim daha da güçlendi. Bundan sonra Goethe, bütün zamanını son iki büyük yapıtına verdi: ilk bölümü 1811'de yayımlanan, tamamlanamayan dördüncü bölümü ise ancak 1833'de çıkacak olan özyaşamöyküsü *Şiir ve Hakikat*, özellikle de, ileride yeniden elden geçirmeyi tasarladığı ve ölümünden birkaç gün önce tamamlayabildiği *Faust II. Teil* (1833).

Prof. Dr. Gürsel Aytaç: 1940'ta Eskişehir'de doğdu. Ankara Kız Lisesi, Ankara Üniversitesi, DTCF, Alman Dili ve Edebiyatı, Latin Dili ve Edebiyatı'nda öğrenim gördü. 1962'de Alman Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'ne asistan oldu. 1966'da doktor, 1971'de doçent, 1976'da profesör oldu. "Gündoğan Edebiyat Dergisi"nin 5 yıl boyunca yayın yönetmeni idi. Marburg ve Köln şehirlerinde DAAD ve Humboldt Vakfı burslusu olarak araştırmalar yaptı. Uluslararası Germanistler Birliği Yönetim Kurulu üyesi olarak Basel, Göttingen, Tokyo ve Viyana Kongrelerinde bildiriler sundu. Macaristan'daki Heinrich Böll sempozyumuna bildirileriyle katıldı. 1992 Avusturya Hükümetinden edebî çeviri ödülü aldı. Edebiyatçılar Derneği ve İlesam üyesi olan Aytaç, evli ve bir çocuk annesidir.

Telif Eserler: *Die Glückseligkeit in Wielands "Geschichte des Acathon"*, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1971. *Thomas Mann'ın "Der Zauberberg" ve "Lotte in Weimar" Romanlarındaki Edebî Kişiliği*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 2000 (genişletilmiş 2. basım). *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, Gündoğan Yayınları, Ankara 2002 (2. basım). *Edebiyat Yazıları I*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990. *Edebiyat Yazıları II*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1991. *Çağdaş Alman Edebiyatı Tarihi*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1983 (2. basım). *Edebiyat Yazıları III*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1995. *Yeni Alman Edebiyatı Tarihi*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1983 (2. basım). *Romancı Yönüyle Heinrich Böll*, Ankara Üniversitesi Yayınları 1975. *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*, Say Yayınları, İstanbul 2003 (2. basım). *Genel Edebiyat Bilimi*, Say Yayınları, İstanbul 2003 (2. basım). *Edebiyat Yazıları (1995-2000)*, Multilingua Yay. İstanbul 2001. *Edebiyat ve Medya*, Hece Yayınları, Ankara, 2005. *Edebiyat ve Kültür*, Hece Yayınları, Ankara 2005. *Goethe*, Say Yayınları, İstanbul 2006, *Schiller Doğu Batı Yayınları*, Ankara, *Edebiyat Üzerine*, Hece Yayınları, Ankara 2016, *Kendi Kaleminden Gürsel Aytaç*, Hece Yayınları, Ankara 2018. Çeviriler: *Babil Kulesi*, (Friedrich Dürrenmatt'dan), Gündoğan Yayınları, Ankara, 1998. *Babil'e Bir Melek İniyor* (Friedrich Dürrenmatt'tan), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1981. *Büyülü Dağ*, (Thomas Mann'dan), Can Yayınları, İstanbul, 1998. *Dünya Fikir Mimarları* (Stefan Zweig'ten), İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1991(3. basım). *Geçişler* (Barbara Frischmuth'dan), Ada Yayınları, İstanbul, 1987. *Goethe Der Ki*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2000, 4. basım. *Güneşte Gölgenin Yokluğu* (Barbara Frischmuth'dan), Ankara, 1990. *İnsan Nedir Ki...* ("Der Mensch erscheint im Holozän", Max Frisch'ten), Öteki Yayıncılık, Ankara, 1999, 2. basım. *Klara'nın İzinde* (Elisabeth Hauer'den), Ara Yayıncılık, İstanbul, 1992, 2. basım. *Konularım* (Friedrich Dürrenmatt'tan), Gündoğan Yayınları, Ankara, 1996. *Lotte Weimar'da* (Thomas Mann'dan), Öteki Yayıncılık, Ankara, 1999, 2. basım *Max Frisch'in Gezileri* (Max Frisch'den), Gündoğan Yayınları, 1996, Ankara. *Montauk* (Max Frisch'ten), Gündoğan Yayınları, Ankara, 1994. *Nemrut Dağında, İlablar Arasında* (Eleonore Dörner'den), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992 (2. basım). *Pembe ve Avrupalılar* (Barbara Frischmuth'dan), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, 1993, 2000 (4. basım). *İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Bir Dizi Mektup* (Friedrich Schiller'den) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001. *Yazılmamış Beş Kitap İçin Beş Önsöz* (Friedrich Nietzsche'den) Say Yayınları İstanbul 2003. *Öğretim Kurumlarımızın Geleceği Üzerine* (Friedrich Nietzsche'den) Say Yayınları İstanbul 2003. *Alman Romantizmi* (Ricarda Huch'dan) Doğu Batı Yayınları Ankara 2004. *Edebiyatçılar Üzerine* (Elias Canetti'den) Payel Yayınları, İstanbul 2004, *Ölüm Üzerine* (Elias Canetti'den) Payel Yayınları, İstanbul 2004. *Ruh Akrabalıkları* (Goethe'den) Hece Yayınları, Ankara 2016.

ALMAN GÖÇMENLERİN SOHBETLERİ

Johann Wolfgang von Goethe

Çeviren: Gürsel Aytaç

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 527

Anlatı

©Hece Yayınları

Birinci Basım

Şubat 2019

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-7547-22-4

Baskı

www.dumat.com.tr

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/

Ankara T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

ÖN SÖZ

Goethe'nin 1795 yılında kaleme aldığı bu eseri tanıtmaya başlığının anlamından başlamalıyım. Yani burada yer alan "Auswanderer" (Göçmen) kelimesi, ülkesini terk etmek zorunda kalıp başka ülkeye sığınan, orada yaşamak zorunda olanları kastetmiyor, Almanya içinde kendi bölgesini terk edip yine Almanya'nın daha uygun, daha az tehlikeli bir bölgesine göç edenler anlamını taşıyor. Bu "göç"e zorlayan şey ise sınır bölgelerinin Fransızlar tarafından işgal edilmesidir. Göç, sınır bölgelerinden Frankfurt yöresinedir; başka deyişle "yurt içi" göçtür.

Eserin yazılma hikâyesine gelince: Schiller, çıkardığı "Die Horen" dergisi için Goethe'den hikâyeler ister. Daha çok roman yazarı olarak ünlenmişken hikâye türü, Goethe için ilginç bir nesir türü olacaktır ve zaten bu sıralarda o, "Wilhelm Meister'in Çıraklık Yılları" romanıyla uğraşmaktayken söz konusu davet bir anlamda "yan ürün" olacaktır. Ayrıca "hikâyeler anlatma", ki bunlar sohbetin hoşça vakit geçirmeyi amaçlayan, dolayısıyla dönemin tehlikeli, ciddi siyasal konularından uzaklaşmayı öngören sözlü hikâyelerdir.

Goethe, yeni deneyeceği bu hikâyeler anlatma meselesine çerçeve olarak, daha öğrencilik yıllarında okuyup beğendiği, sonra da Almanca'ya çevirdiği Boccacio'nun *Decameron*'unu örnek alır, ama biçimlemede kendi birikimini ve ustalığını rahatça sergiler. Bu sohbetler tarzındaki hikâyeleri daha sonra hikâye türünde kalarak sürdürmeyişinin ardındaki neden,

Goethe'nin *Wilhelm Meister* romanlarındaki "Bildung" tarzını yeğlemesidir. *Wilhelm Meister'in Çıraklık Yıllarını Wilhelm Meister'in Seyahat Yılları* ile yani insanın olgunlaşma serüvenini roman formunda işleme merakıdır.

Alman Göçmenlerin Sohbetlerine dönersek, eleştirmenler ve Goethe'nin arkadaşları eserin yalnızca bir hikâyeler dizisi olmayıp sona yerleştirilen "Masal"la noktalanışı üzerinde odaklanmış, oradaki masal figürlerinin yorumu konusunda yazarın kendisinden bile yardım istemişlerdir. Goethe, bu konuda açıklamalar yapmış, Humboldt'a yalnızca bunların "alegorik (mecaz olarak) değil sembolik olarak yorumlanması gerektiğini söylemiştir.

Eserde yer alan hikâyelerin ve hele hele masalın yorumuna ben de girmiyorum, yukarıdaki genel bilgilendirmelerle yetinmek istiyorum.

Gürsel Aytaç

ALMAN GÖÇMENLERİN SOHBETLERİ

Almanya için, Avrupa hatta bütün dünya için en üzücü sonuçları olan ve Fransız ordusunun ihmal edilmiş bir boşluktan vatanımıza girdiğinde asillerden bir aile o bölgelerdeki mülklerini bırakıp Ren nehri üzerinden kaçtı. Amaçları, bütün mükemmel şahsiyetlerin tehdit edildikleri sıkıntılardan kurtulmaktı. Bu şahısların suçu, atalarını sevinç ve şerefle anmaları ve çocuklarının geleceğini düşünen bir babanın onlara ve torunlarına sağlamak istediği bazı imtiyazlardan yararlanmalarıydı.

Orta yaşlarda dul bir hanım olan von C.baroniçesi şimdi bu kaçış sırasında da başka zaman evinde yaptığı gibi, çocuklarının, akrabalarının ve dostlarının tesellisinde kararlı ve faaldi. Geniş bir çevrede yetişmiş ve çeşitli acılarla olgunlaşmış bu kadın, mükemmel anne olarak tanınmıştı ve her tür topluluk, onun anlayışlı zihni için makbuldü. Çok sayıda kişiye hizmet etmekten hoşlanırdı ve genişleyen tanıdık çevresi ona bu faaliyeti konusunda güç veriyordu. Şimdi, beklenmedik şekilde kendini küçük bir kervanın hanımefendisi ilan etmek zorunda kalmıştı ve bu kervanı yönetmeyi, onu korumayı da beceriyordu ve onları ortaya çıkan haliyle hoş sohbeti çevresinde endişe ve sıkıntı içinde de koruyordu. Gerçekten de bizim bu kaçanlarda keyif eksik olmuyordu. Çünkü şaşırtıcı olaylar, yeni durumlar, o gergin ruhlara şakalaşmak ve gülmek için yeterince malzeme sunuyordu.

Bu aceleyle düzenlenmiş kaçışta her bir kişinin davranışı,

karakteristik ve ilginçti. Mesela biri yersiz bir korkuyla, zamansız bir endişeye kapılırken bir başkası, gereksiz bir derde düşüyordu ve ilkinin fazla yaparken öbürünün gereğinden az yaptığı her şey, aldırnamazlıkta ya da fazla acelecilikte ortaya çıkan her durum, ardından birbirlerini sırayla üzme ve uyarmaya vesile oluyordu. Öyle ki bu sayede bu üzücü durumlar, planlanmış bir keyif gezisini hiç olmayacağı kadar neşeli yapabiliyordu.

Çünkü bazen komedi seyrederken bir süre kastedilen gülünçlüklere gülmek yerine ciddiyetle bakabildiğimiz gibi, buna karşılık trajedide uygunsuz bir şey olunca hemen yüksek sesli bir kahkaha oluşursa aynı şekilde gerçek dünyada insanların genel olarak aklını başından alan bir felaket de çoğu zaman hemen gülünç ama kesinlikle hemen ardından, güldüren durumlara eşlik ediyordu.

Baroniçenin en büyük kızı Fräulein Luise, iyi günlerde canlı, güçlü, dominant bir kız, çok acı çekmek zorunda kalır; çünkü kendisinin ilk dehşetle sarsıldığı, kendini kaybettiği, hatta tam bir kendinde olmamazlıkla en gereksiz işleri en büyük ciddiyetle ele aldığı ve hatta yaşlı bir uşağı nişanlısı gibi gördüğü iddia ediliyordu.

Ama elinden geldiği kadar savunuyordu kendini. Ne var ki nişanlısıyla ilgili hiçbir şakayı kaldıramıyordu; nişanlısını birleşmiş orduda her gün tehlike içinde sanmak ve arzulanan nikâhın genel sarsıntı yüzünden tehir edilmiş, hatta tamamen unutulmuş olması onu yeterince üzüyordu.

Ağabeyi Friedrich, kararlı bir genç erkek, annesinin karar verdiği her şeyi düzenli ve özenli olarak yerine getiriyor, kervana atla eşlik ediyordu. Hem haberci, hem araba ustası hem de kılavuzdu. Ümit dolu kardeşin hocası, iyi yetişmiş bir adam, Baroniçeye arabada eşlik ediyordu. Yeğeni Karl, yaşlı bir din adamıydı ve bu, uzun zamandır ailenin vazgeçilmez dostuydu, orta yaşlı ve daha genç akrabalarla arkadaki arabadaydı. Oda hizmetçisi kız ve oda hizmetçisi erkek, yarı sedirde ve birkaç sıkı paketlenmiş sedye ile, onları izliyorlardı ve bunlar

bir istasyondan fazla geride, kervanın sonundaydılar.

Kolayca düşünülebileceği gibi, topluluk, evlerini terk etmişti, ama yeğen Karl, öte yakadaki Ren kıyısından iki kat isteksizlikle uzaklaştı; bunun sebebi, onun gençliği, gösterişli endamı ve tutkulu tabiatı göz önüne alındığında, tahmin edilebileceği gibi bir sevgilinin onu engellemesi değildi. O, daha ziyade özgürlük denilen ve önceleri gizli, sonra ise resmen birçok hayran toplamayı beceren ve bunlardan birine ne kadar kötü davransa da diğerleri tarafından büyük bir coşkuyla saygı görüyordu.

Âşıkların genel olarak tutkuları yüzünden gözleri kör olduğu gibi, yeğen Karl da böyle oldu. Âşıklar bir tek servete sahip olmak ister ve geri kalan her şeyden feragat edebileceklerini sanırlar. Statü, mutluluk servetleri, bütün ilişkiler, sanki eriyip yok olur, o arzulanan servet tek ve her şey haline gelir. Ana baba, akrabalar ve dostlar bize yabancılaşır; biz, içimizi tamamen dolduran ve geri kalan her şeyi bizim için yabancı yapan bir şeye sahip oluruz.

Yeğen Karl kendini tutkusunun şiddetine teslim edip bunu sohbetlerinde gizlemiyordu. Bir asilzade olduğu ölçüde bu zihniyete kendini özgürce adayabileceğine inanıyordu. Oysa ikinci oğul olarak hatırı sayılır bir serveti sevinçle bekleyebilirdi. İleride payına düşecek olan işte bu servetler, şimdi düşmanın ellerindeydi ve o da bunları hiç de iyi değerlendirmiyordu. Bu bir yana, Karl, dünyaya pek çok kazanç vaadeden zihniyetini birkaç üyenin resmi konuşmalarına ve açıklamalara göre değerlendirmiyordu. O, normal olarak toplumun memnuniyetini şununla zedeliyordu: Kendisi yapabilecekken Yeni Fransızların iyi ya da kötü yaptıkları her şeyi, ilerlemelerini coşkuyla övüyor ve bununla diğerlerini çileden çıkarıyordu. Bu kimselerin duyduğu acılar, bir dostun ve akrabanın duyduğu zevkle bir kat daha artıyor, bu daha da acı verici olarak hissediliyordu.

Friedrich şimdiye kadar birkaç kez onunla atışmıştı ve son zamanlarda artık onunla hiç konuşmuyordu. Baroniçe Karl'ı

kurnazca hiç olmazsa bir anlık frenlemeyi bildi. Fräulein Luise ise Karl'ın karakterini ve aklını suçlayarak onu çok uğraştırdı. Kâhya ona aslında hak veriyordu, rahip ise aslında hak vermiyordu ve endamını çekici ve cömertliğini saygıya değer bulan oda hizmetçisi kızlar, konuşmalarını dinlemekten hoşlanıyorlardı. Çünkü onun bu düşünceleri sayesinde, şimdide kadar tevazuyla kapadıkları güzel gözlerini artık şerefle açıp ona bakacaklarına inanıyorlardı.

Günün ihtiyaçları, yolun engelleri, geceleyecekleri yerlerin çirkinlikleri, topluluğu normal olarak şu anki yararların gerisine götürüyor, her tarafta rastladıkları hareketleri ve kaderleri çeşitli olan Fransız ve Alman göçmenlerin şunu düşünmelerine vesile oluyordu: Böyle zamanlarda bütün erdemleri, özellikle de tarafsızlık ve geçimlilik erdemini göstermek için insanın birçok sebebi vardır.

Günün birinde Baroniçenin vurguladığı şey, insanın bu tür genel karışıklık ve sıkıntı anlarında her anlamda bilgisiz olduklarını daha net göremeyeceğiydi. “Medeni anayasa” diyordu “bir gemiye benziyor: İçindeki insanları, yaşlı genç, sağlıklı, hasta, hepsini tehlikeli bir denizden, fırtınalı zamanlarda da karşıya geçiren bir gemi! Ancak geminin başarısız olduğu zamanlarda görülebiliyor kimin yüzme bildiği, ama iyi yüzücüler bile bu şartlar altında batabiliyor.

Biz ekseri göçmenin hatalarını ve aptalca alışkanlıklarını beraberlerinde dolaştırdıklarını görüp buna şaşıyoruz. Ama seyahat eden İngilizler nasıl çaydanlıklarını dünyanın dört bir yanında terk etmiyorlarsa, insanların diğerleri de aynı şekilde gururlu talepleri, kibirleri, ölçsüzlükleri, inatları, hüküm vermedeki haksızlıkları, hemcinslerine hileyle bir şeyi yutturduklarında sevinmeleri, her yerde görülür. Havai insan, kaçıştan bir gezinti yolculuğu gibi zevk alırken açgözlü olan ister ki hâlâ dilenci olarak her şey emrinde olsun. Gerçekten başkaları için yaşayan, başkaları için kendini feda etmeye yönlendirilen, her-

hangi bir insanın, saf erdemi bize ne kadar ender görünüyor!”

Bu arada, bu türlü gözlemlere fırsat veren bazı tanışmalar da yapıldı ve kış geçti gitti. Şans, gerçekten Alman silahlarına yaradı, Fransızlar yine Ren nehrinin öte yakasına püskürtüldü, Frankfurt kurtarıldı ve Mainz sarıldı.

Muzaffer silahların devamını dilerken ve onların mülklerinden yine bir parça kurtarma hırsıyla aile, Ren nehrinin sağ tarafında çok güzel konumda kendine ait olan bir mülke kavuşma hırsı içindeydi. O güzel nehrin pencereleri önünden akışını tekrar görürken nasıl neşelendiler, evin her kısmına sahip olmakla nasıl seviniyorlardı, o tanıdık mobilyaları, eski tabloları ve her bir ev gereçlerini selamlarken nasıl dosttular! Kaybolup gittiğine inandıkları en önemsiz şeyler bile onların, bir zaman Ren'in öte yakasındaki her şeyi eski halinde bulma umutlarını yükseltiyordu. Sebep, mesela onun gençliğine, iyi tipinin ve tutkulu tabiatının tahmin ettirdiği gibi o yakada bıraktığı bir sevgili değildi.

O, daha ziyade, özgürlük adı altında önce gizli gizli, sonra ise açıkça bu kadar çok hayran edinmeyi başaran göz kamaştırıcı güzele tutulmuştu. Bu güzel ise bazı kişilere her ne kadar kötü davrandıysa da diğerlerince hararetle saygı görüyordu.

Sevgililer genellikle tutkularıyla körleşirlerse, yeğen Karl da aynı durumdaydı. Onların arzusu bir tek servete sahip olmaktır ve geri kalan her şeyden feragat edebilecek gibidirler. Mevki, mutluluk hazineleri, bütün ilişkiler adeta hiçliğe gömülür, tek kişiye arzulanan servet her şey olurken. Biz, kendimizi doyuran ve geri kalan her şeyi bize yabancı hale getiren o şeye sahip olunca, ana baba, akrabalar ve dostlar bizim için yabancılaşırlar.

Yeğen Karl, kendini tamamen ilgi duyduğu şeyin gücüne bıraktı ve konuşmalarında da bunu gizlemiyordu. Bir asil olduğundan kendini bu fikirlere bir o kadar özgürce verebileceğine inanıyordu. Oysa ikinci oğul bununla birlikte hatırı sayılır bir servet bekleyebilirdi. Asıl, ileride ona düşecek olan

bu servetler, Őimdi dűŐmanların elindeydi ki onlar da bunu pek iyi kullanmıyorlardı. Karl, yine de dűnyaya pek çok kazanımlar vaadeden zihniyeti, bazı üyelerinin resmi konuŐmaları ve açıklamalarına göre onun hüküm verdiği bir millete dűŐman olamıyordu. Genel olarak toplumun memnuniyetini zedeliyordu; oysa bu toplum aynı memnuniyete eriŐebilirdi, yeni Fransızlarda iyi ya da kötü olup bitenler aŐırı bir övgüyle onların ilerlemeleri yüksek sesli bir coŐkuyla karŐılanmasaydı ki bu, bir dűŐmanın ve akrabasının 'oh olsun'larıyla iki kat artan acılarını bir o kadar derinden hissettiriyordu.

BitiŐikte Baroniçenin ulaŐtıĐı haberi duyulur duyulmaz, bütün eski tanıdıklar, dostlar ve hizmetliler buraya koŐtu, ona iini dökmek ve bazı durumlar için tavsiyelerini ve yardımlarını rica etmek istiyorlardı.

Bu ziyaretlerin verdiği o hoŐ sürprizle dopdoluyken, S.nin baŐdanıŐmanı ailesiyle birlikte çıkageldi. Bu, gençliğinden beri meseleleri iŐ edinmiŐ, prensinin güvenini kazanmıŐ ve halen koruyan bir adamdı. Anayasa hükümlerine sıkı sıkıya bağlıydı ve bazı Őeyler hakkında özel dűŐunme tarzı vardı. Sözünde ve iŐinde tutarlıydı ve bunu baŐkalarından da isterdi. Tutarlı bir davranıŐ ona göre en yüce erdemdi.

Prensi, lke, kendisi, Fransız iŐgalinden çok çekmiŐti. O, milletin, yalnızca yasaca belirlenmiŐ iradesini tanımıŐtı ve özgürlük kelimesini ağzından dűŐrmeyenlerin bastırmacılığını da aynı Őekilde. GörmüŐtü ki bu durumda da büyük kitle sadakatini koruyor, iŐ ve mülke belgesini Őiddetle stleniyordu. Őanssız bir seferin sonuçları, keza o yaygın zihniyetlerin ve kanaatlerin sonuçları zeki görüŐlerine gizli kalmıyordu. Her ne kadar bazılarını hastalık hastası ruhla izlediği ve tutkuyla değerlendiği inkâr edilemezse de.

Baroniçenin bir gençlik arkadaşı olan eşi hanımefendi; bu kadar çok sıkıntılardan sonra, arkadaŐının kollarında adeta bir cennet buldu. Onlar birlikte büyümüŐler, birlikte okumuŐlardı;

birbirlerinden gizli saklı hiçbir şeyleri yoktu. Gençliğin ilk aşkları, evliliğin düşündürücü durumları, anneliğin sevinçleri, dertleri, acıları, hepsi hepsi bazı kâh sözlü olarak kâh mektuplara güvenilmiş şekilde fasılasız bir beraberliği ayakta tutmuştu. Yalnız bu son zamanlarda birbirini haberdar etmeleri, karışıklıklar yüzünden engellenmişti. İşte bunun için şu anki buluşmaları bir o kadar canlanmış, birbirlerine anlatacakları bir o kadar birikmişti. Bu arada da başdanışman eşinin kızı, vaktini Fräulein Luise ile artan bir güvenle geçirmişti.

Maalesef bu cazip bölgenin tadına varma, sık sık topların o, gürgaven yönüne göre az ya da daha az işitilen gürültüsüyle bozuluyordu. Günün akın eden havadislerinin yanı sıra siyasi fikir tartışmasından aynı şekilde kaçınılabiliyordu ki bu genel olarak toplumun şu andaki huzurunu kaçırırdı, çünkü her iki taraftan farklı düşünce tarzları ve görüşleri hararetle ortaya konuyordu. Ve ölçü bilmez insanlar bu nedenle şarap ve sindirimi güç yemeklerden uzak durmadıkları gibi hemen fena mı olacaklarını bilmiyorlardı. İşte bu durumda topluluğun en çok üyeleri dizginlenemiyordu. Daha ziyade bu karşı konmaz cazibeye uyuyorlar, başkalarına acı veriyor ve böylece kendilerine sonunda tatsız bir saat hazırlıyorlardı.

Kolayca düşünülebilir ki başdanışman, eski sisteme yatkın olan partiyi destekliyordu ve Karl ise yakındaki yeniliklerden, eski, hasta durumun düzelmesini uman karşıtları savunuyordu.

Başlangıçta bu konuşmalar henüz bir dereceye kadar ölçülü yürütülüyordu, özellikle de Baroniçe zarif ara konuşmalarıyla her iki tarafı dengede tutmayı biliyordu. Ama o önemli dönem yaklaşınca ve Mainz'in ablukaya alınması bir kuşatmaya dönüşeceği zaman ve artık bu güzel şehir ve geride bırakılan kimseler daha hararetle korkmaya başlayınca, herkes kendi kanaatini açıkça ortaya koydu.

Özellikle orada kalan kulüpçüler genel konuşmanın konusu oldular ve her biri cezalandırılmayı ya da kurtulma-

yibekliyordu, eylemleri kınamasına veya alkışlamasına göre. Birincilere başdanışman dâhildi ve dayandığı gerekçelerde, doğrudan doğruya Karı kastediliyordu; o, bu kimselerin aklına saldırıp dünyadan hiç haberleri olmadığını haykırıp kendilerini suçlayınca.

Bir gün öğleden sonraki konuşma çok hararetlendiğinde şöyle haykırdı: “Nasıl körleşmiş olmaları gerekir, eğer kendiyile çok büyük bir karmaşada savaşıyor ve sakin zamanlarda kendinden başka hiçbir şeyin değerini bilmiyor, onlara birazcık duygu birliğiyle bakamıyorsa! Onları araçlar şeklinde görecekler, bir süre kullanıp sonunda atacaklar ya da en azından ihmal edecekler. Bir zaman Fransız toplumundan sayılacaklarını sanıyorlarsa nasıl da yanılıyorlar!

Güçlü ve büyük olan herkese en gülünç gelen şey, deliliğin karanlığında küçük ve zayıf olandır. Bu kişi kendini bilmezliğin, güçlerinin ve şartlarının farkında olmaksızın kendini onunla eşit sanır. Çünkü sizler inanıyor musunuz ki o büyük millet, şimdiye kadar yaver giden şansından sonra herhangi bir başka kraliyet galibinden daha az gururlu ve fazlasıyla cesur olacaktır?

Şimdi bir belediye memuru olarak şeritle dolaşan biri gibi kandırmacıya beddua edecektir, eğer o kendi vatandaşlarını yeni ve iğrenç bir hale soktuktan sonra en sonunda, onlara kendisinin çok güvendiği kimselerin tarzında aşağılayıcı muamele edilirse. Hatta bana son derece mümkün görünen şey, şehrin hiç de tehir edilemeyecek teslim edilmesinde bu tür insanların bizimkilere teslim edilmesi ya da bırakılmasıdır. İsterlerse sonra mükâfatlarını kabul etsinler, isterlerse hak ettikleri terbiyeyi kabul etsinler, ben onları elimden geldiğince tarafsız yargılamak istiyorum.

“Tarafsız mı!” diye haykırdı Karl, hiddetle; “bu kelimenin bir daha telaffuz edilmesini tekrar nasıl duyuyorum! Bu insanlar nasıl dosdoğru lanetlenebilir? Doğal olarak onlar gençliklerini ve hayatlarını geleneksel biçimde ve diğer korun-

muş insanlara yarar sağlayarak geçirmediler! Doğal olarak o eski binanın az sayıdaki oturulabilir odalarını sahiplenerek kendilerini bakıma almadılar. Onlar, daha çok sizin devlet sarayının ihmal edilmiş bölümlerini daha çok hissettiler, çünkü günlerini dertli ve baskı altında buralarda geçirmek zorundaydılar. Onlar mekanik olarak hafifletilmiş uğraşlarla rüşvet vermediler, alışkın oldukları işleri iyi olarak gördüler. Doğal olarak onlar, tek yanlılığı, kayıtsızlığı, düzensizliği, beceriksizliği sessizce seyredediler. Oysa sizin devlet adamlarınız bunlarla kendilerine saygı uyandırdıklarını sanıyorlar. Doğal olarak onlar yalnızca gizli gizli arzulayabildiler, emek ve keyfin daha eşitçe bölüştürülmesini! Ve kim inkâr edecek ki onların arasında en azından birkaç iyilik düşünen ve çalışkan insanlar da vardır ve bunlar şu anda da en iyisini yapacak durumda değiller, ama aracılıklarıyla bu derdi azaltma ve gelecekteki ikiliği hazırlama şansları vardır. Ve böyleleri aralarında olduğu için, kim hayıflanmayacak ki onların umutlarına belki ebediyen yaklaşan o an yaklaşıyor!”

Başdanışman bunun üzerine bir nesneyi idealleştirmeye eğilimli olan gençleri bazı acı şakalarla andı. Karl ise yalnızca eski tarzlarda düşünebilenlerden ve buna yakışmayan şeyleri atmak gerektiğinden sakınmadan söz etti.

Lehte ve aleyhteki konuşmalarla konuşma gittikçe şiddetlendi ve her iki taraf da bu yıllar içinde bazı toplulukları ikiye bölmüş olan ne varsa ele alındı. Baroniçe bir barış olmasa da en azından bir ara vermeyi boş yere denedi. Başdanışmanın eşi hanımefendi bile ki kendisi Karl’ın gönlünde bir parça hâkimiyet kurmuştu, onu etkilemeyi başaramadı, hatta eşi başdanışman gençliğe ve deneyimsizliğe isabetli oklar atıp ve çocukların, kendilerinin hiç de yönetemedikleri ateşle oynama merakını alaya alıp rahatlamaya devam etti.

Öfkelenince kendini tanımaz hale gelen Karl, Fransız askerlerine şanslar ve Almanlara o eski köleliklerine son ver-